

Commissie voor de
milieueffectrapportage

380 kV netuitbreiding Noord-Holland Noord

Advies reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

10 december 2024 / projectnummer: 3696

1 Advies voor de inhoud van het MER

Netbeheerder TenneT TSO B.V. (TenneT) wil een nieuwe bovengrondse 380 kV–hoogspanningsverbinding realiseren tussen het 150 kV–station Middenmeer en de bestaande 380kV–verbinding tussen Beverwijk en Diemen. Hiervoor zijn ook twee hoogspanningsstations nodig. Er worden meerdere routes (zogenoeten ‘tracéalternatieven’) onderzocht en alternatieve stationslocaties (zie figuur 1). Voor het besluit over de 380kV–verbinding wordt een milieueffectrapport (MER) opgesteld. De minister van Klimaat en Groene Groei heeft, in afstemming met de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna: ‘de Commissie’) gevraagd te adviseren over de inhoud van het op te stellen MER.

Essentiële informatie voor het MER

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het MER. Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in het besluit over de 380 kV–verbinding het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

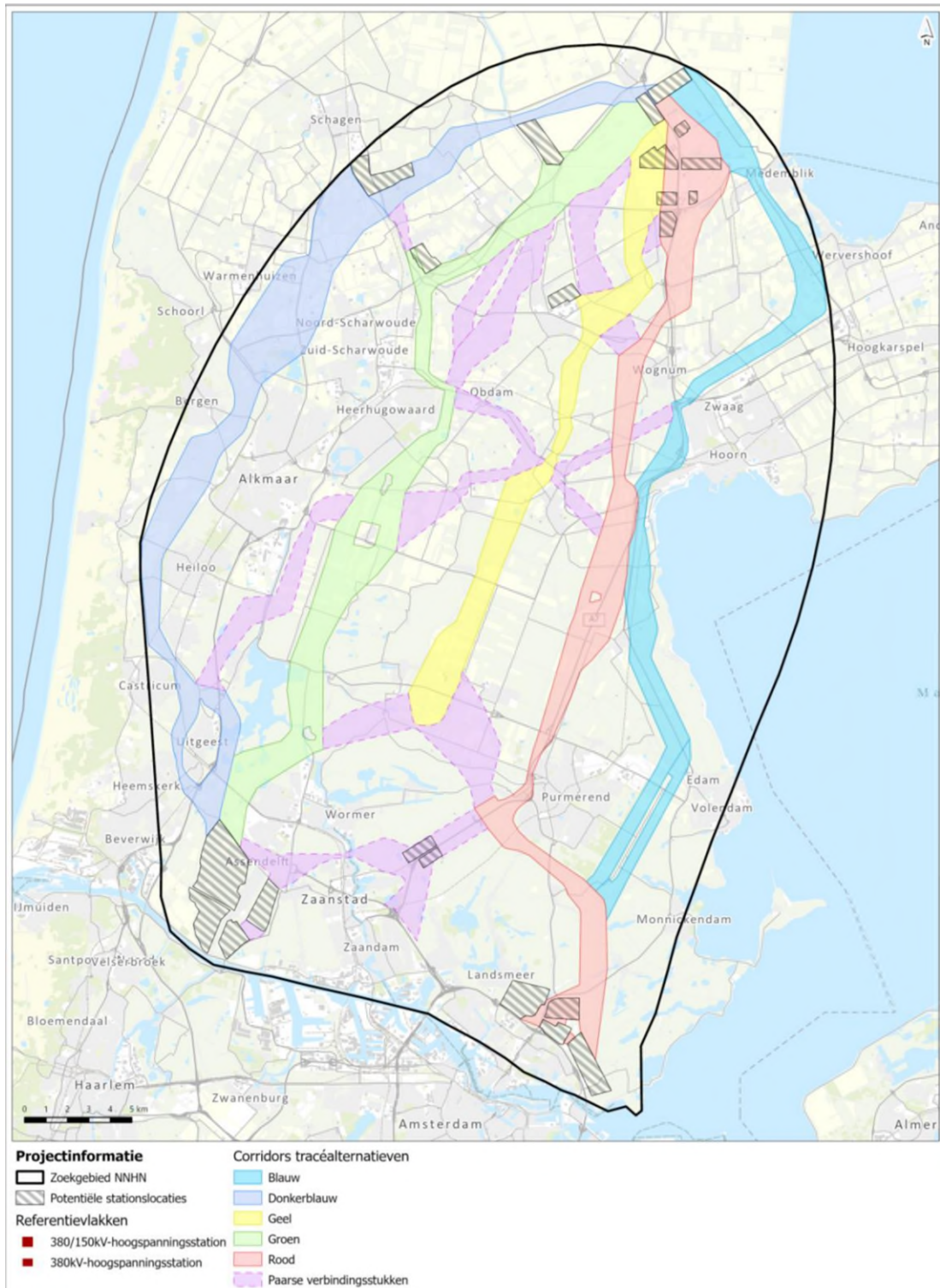
- **een overzicht van (concurrerend) ruimtegebruik:** geef een overzicht van ruimtegebruik in het gebied dat niet samengaat met een 380 kV–verbinding, inclusief gepland ruimtegebruik. Ga in ieder geval in op ruimteclaims vanuit natuur, (Wereld)erfgoed, woningbouw en mobiliteit. Geef aan hoe de belangenafweging en ruimtelijke keuzes worden gemaakt;
- **een onderbouwing van de te onderzoeken alternatieven en varianten:** beschrijf de overwegingen die hebben geleid tot de onderzochte alternatieven en varianten. Doe dit voor het tracé van de hoogspanningsverbinding, de locatie van de hoogspanningsstations en de toe te passen techniek (zoals boven-/ondergronds, type hoogspanningsmast, wissel-/gelijkstroom). Ga hierbij in op het milieubelang;
- **de effecten van de alternatieven en varianten:** geef voor elk(e) alternatief/variant een overzicht van de milieueffecten ten opzichte van de referentiesituatie. Laat ook zien welke mogelijkheden er zijn om negatieve milieugevolgen te vermijden of verzachten.
- **totstandkoming van het alternatief dat de voorkeur heeft:** onderbouw hoe het zogeheten ‘voorkeursalternatief’ (VKA) tot stand is gekomen. Ga specifiek in op de rol van het milieubelang in deze afweging. Beschrijf wat de milieugevolgen zijn van het VKA en ga in op de haalbaarheid en vergunbaarheid.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Ook moet de samenvatting van beperkte omvang zijn.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. Ze bouwt in haar advies voort op de concept–Notitie Reikwijdte en Detailniveau¹ (hierna: NRD). Ze herhaalt slechts punten die al in de NRD aan de orde komen als dat voor een goed begrip van het advies nodig is of als ze voorstelt de aanpak op onderdelen aan te passen.

---

¹ E-Merge. 2024. *380 kV–Netuitbreiding Noord Holland Noord: Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau*.

Figuur 1: Potentiële stationslocaties en corridors tracé-alternatieven 380 kV-netuitbreiding Noord-Holland Noord (bron: NRD).

Aanleiding MER

Om de netuitbreiding in Noord-Holland Noord mogelijk te maken is een projectbesluit nodig. Er moet een MER worden opgesteld vanwege de spanning én lengte van de hoogspanningsverbinding (categorie J8 van Bijlage V bij het Omgevingsbesluit van de Omgevingswet). TenneT stelt een plan-MER op voor de besluitvorming over de voorkeursbeslissing en omdat een Passende beoordeling nodig is. Later in het proces wordt een project-MER opgesteld voor de planuitwerking en ter onderbouwing van het projectbesluit en de benodigde vergunningen.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval de minister van Klimaat en Groene Groei, in afstemming met de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening – besluit over de 380 kV netuitbreiding Noord-Holland Noord.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer 3696 op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Achtergrond, doel, beleid en besluiten

2.1 Voorgenomen plan en achtergrond

In de NRD staat dat de voorgenomen netuitbreiding bestaat uit vier onderdelen:

- een nieuw te bouwen 380 kV-hoogspanningsstation nabij de bestaande 380kV-hoogspanningsverbinding tussen Beverwijk en Diemen. Dit nieuwe station wordt aangesloten op de bestaande 380kV-hoogspanningsverbinding;
- een nieuw te bouwen 380/150 kV-hoogspanningsstation nabij het bestaande 150 kV-hoogspanningsstation (genaamd 'Middenmeer150') bij Agriport A7 in Hollands Kroon;
- een nieuwe bovengrondse 380 kV-hoogspanningsverbinding tussen de nieuw te bouwen hoogspanningsstations. De verbinding met twee circuits (in één mastenrij) is nodig om knelpunten (toekomstbestendig) op te lossen. Eventueel zijn twee extra circuits (tweede mastenrij) nodig om windenergie afkomstig van zee te kunnen transporteren. De specifieke aanlandlocaties worden bepaald in het programma Verbinding Aanlandingen Wind op Zee (VAWOZ). Het besluit hierover moet nog plaatsvinden;
- een nieuwe ondergrondse 150 kV-hoogspanningsverbinding (vier circuits in één kabelbed) die het nieuw te bouwen 380/150 kV-hoogspanningsstation nabij Agriport A7 aansluit op het bestaande 150 kV-hoogspanningsstation Middenmeer150.

Bovenstaande onderdelen zijn duidelijk uiteengezet in de NRD. Neem dit over in het MER. In de NRD staat ook een uitleg over de aanleiding. Daarin wordt verwezen naar de bijlage 'Nut en Noodzaak' voor een verdiepende toelichting van nut en noodzaak. Vat deze verdiepende toelichting (kort) samen in het MER. Maak duidelijk waarom de voorgenomen uitbreiding noodzakelijk is en waarom dit leidt tot de vier beschreven onderdelen. Ga daarbij ook in op de samenhang met het programma VAWOZ en de (mogelijke) noodzaak voor een tweede mastenrij.

2.2 Beleidskader

Beschrijf in het MER welke wet- en regelgeving en welk beleid relevant is voor deze netuitbreiding. Geef aan of het plan kan voldoen aan de randvoorwaarden die hieruit voortkomen. Ga daarbij in ieder geval in op:

- internationale verdragen en Europese richtlijnen, zoals het Werelderfgoedverdrag en de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn en de implementaties daarvan in nationale regelgeving;
- nationaal beleid en programma's, waaronder het Klimaatakkoord en het meest recente Klimaatplan (versie die nu ter consultatie voorligt), het Programma Energiehoofdstructuur (PEH), het Nationaal Programma Verduurzaming Industrie (NPVI), de beleidsbrief water en bodem sturend (WBS) en het (herijkte) voorzorgbeleid voor magneetvelden²;
- regionaal beleid en regelgeving, waaronder Regionale Energie Strategieën (RES), provinciale en gemeentelijke omgevingsvisies en -plannen en de Omgevingsverordening van de provincie Noord-Holland;
- relevant sectoraal beleid en regelgeving, zoals voor natuur (waaronder de natuurvisie³ van TenneT en de geactualiseerde lijst met jaarrond beschermde nest- en rustplaatsen van vogels), landschap, cultureel erfgoed en gezondheid.

2.3 Te nemen besluit(en)

De procedure voor de milieueffectrapportage wordt doorlopen voor een projectbesluit. Daarnaast zullen andere besluiten genomen worden voor de realisatie van het voornemen. Geef aan welke besluiten dit zijn, wie daarvoor het bevoegde gezag is en wat (globaal) de planning is. Ga ook in op de (verwachte) planning van VAWOZ gezien de samenhang en mogelijke tweede mastenrij. Geef aan wanneer het besluit daarover wordt verwacht.⁴

3 Alternatieven

3.1 Alternatieven

In de NRD staan onderzoeksalternatieven voor de potentiële locaties waarbinnen voldoende ruimte is voor het ontwikkelen van een hoogspanningsstation. Ook bevat de NRD verschillende corridors waarbinnen voldoende ruimte is voor het ontwikkelen van de bovengrondse 380 kV-verbinding. In totaal zijn er vijf corridors (en mogelijke verbindingstukken tussen de verschillende corridors), tien alternatieve locaties voor het zuidelijk 380 kV-hoogspanningsstation en twaalf alternatieve locaties voor het noordelijk 380/150 kV-hoogspanningsstation (zie figuur 1).⁵ De totstandkoming van de alternatieven is duidelijk beschreven in de bijlage 'Notitie onderzoeksalternatieven'. De Commissie adviseert om deze onderbouwing in het MER aan te vullen met belemmeringskaarten, waarin duidelijk

---

² Zie de [website van het RIVM](#).

³ Zie de Natuurvisie [Natuur en hoogspanningsnet van 2017](#) op de website van TenneT.

⁴ In de zienswijzen werd ook om duidelijkheid gevraagd over de samenhang met VAWOZ en de onderlinge planning.

⁵ Voor meer informatie over de alternatieve locaties en corridors, zie hoofdstuk 8 van de bijlage Notitie Onderzoeksalternatieven.

is aangegeven welke belemmeringen voortkomen uit bestaande randvoorwaarden. Ga daarbij in op wettelijke randvoorwaarden én randvoorwaarden volgend uit bestaand beleid (zie paragraaf 2.2 van dit advies). Gebruik deze belemmeringskaarten ook in een interactieve kaarttool. Visualiseer met deze kaarttool de mogelijkheden én belemmeringen.

Het proces van de alternatievenontwikkeling vindt plaats in drie stappen waarin wordt getrechterd van grof naar fijn:

- de ontwikkeling van zoekgebieden en grove lijnen;
- de ontwikkeling van conceptalternatieven;
- de ontwikkeling van onderzoeksalternatieven.

De onderzoeksalternatieven worden onderzocht in het plan-MER. De Commissie adviseert om bovenstaande trechtering én het proces om te komen tot een voorkeursalternatief duidelijk te beschrijven.⁶ Maak duidelijk hoe het milieubelang meespeelt in deze trechtering.

De Commissie kan zich vinden in de alternatievenselectie. Zij adviseert wel om de alternatieven op drie onderdelen nader te onderbouwen: 1) de (on)mogelijkheden om boven- of ondergronds hoogspanningsverbindingen aan te leggen; 2) de relatie tussen traject VAWOZ en de alternatieven voor de hoogspanningsverbinding; en 3) doorwerking van beleidsbrief 'Water en bodem sturend' op de tracéalternatieven en de zoeklocaties voor de stations. Onderbouw ook waarom er vanuit het milieubelang geen tracéalternatieven mogelijk zijn die Werelderfgoed de Hollandse Waterlinies niet doorkruisen.⁷

Boven- of ondergronds

In de NRD staat dat ondergrondse aanleg van een nieuwe 220 of 380 kV-hoogspanningsverbinding alleen wordt overwogen in uitzonderlijke gevallen. Deze gevallen kunnen er namelijk toe leiden dat een bovengrondse verbinding niet maakbaar of haalbaar is op een bepaalde locatie. In de NRD staat dat dit dan gaat om:

- onaanvaardbare hinder;
- beperkingen of veiligheidsrisico's voor functies;
- opgaven van (inter)nationaal belang (beperkend voor luchthavens, grote kanalen, rivieren, spoorlijnen, bestaande 220/380kV-hoogspanningsverbindingen, Natura 2000-gebieden, weidevogelgebieden van (inter)nationaal belang en UNESCO Werelderfgoederen).

De Commissie adviseert om duidelijk aan te geven wat wordt gezien als onaanvaardbare hinder, en daarvoor een duidelijk afwegingskader op te nemen in het MER. Geef ook duidelijk aan waarom ondergrondse aanleg van 380kV-hoogspanningsverbindingen niet de voorkeur heeft vanuit energietransport (waaronder het oplossen van storingen en onderhoud).⁸ Ga daarbij in op verbindingen die wel ondergronds aangelegd worden (zoals 150kV-hoogspanningsverbindingen en Net op zee-trajecten) en de afwegingen daarbij.

Samenhang programma VAWOZ

Op pagina 7 van de NRD staat de samenhang met VAWOZ uitgelegd. Vanuit VAWOZ worden aanlandlocaties aangewezen om windparken op de Noordzee te verbinden met het landelijke elektriciteitsnet. De keuze tussen de mogelijke aanlandlocaties kan leiden tot de noodzaak

⁶ In de zienswijzen kwam naar voren dat de vele te onderzoeken alternatieven tot verwarring leidde onder omwonenden.

⁷ In de zienswijzen wordt meerdere keren gevraagd waarom de hoogspanningsverbinding niet via Lelystad of Friesland kan lopen om zo het (beschermde) open landschap in het plangebied te vermijden.

⁸ In de zienswijzen werd vaak gevraagd om ondergrondse aanleg van de 380kV-hoogspanningsverbinding.

voor een tweede hoogspanningsverbinding door het plangebied, aldus de NRD. Neem deze samenhang met VAWOZ over in het MER. Maak duidelijk wat het al dan niet doorgaan van de verschillende aanlandingslocaties in VAWOZ betekent voor de alternatieven voor het 380kV-hoogspanningsverbinding Noord-Holland Noord. De Commissie adviseert om de effecten van de verschillende tracés met en zonder VAWOZ (één of twee hoogspanningsverbindingen) duidelijk te onderscheiden. Ga bij de effecten met VAWOZ in op de cumulatieve effecten van zowel een dubbele hoogspanningsverbinding langs één tracé als twee verschillende tracés.

Beleidsbrief 'Water en bodem sturend'

In paragraaf 5.3 van de NRD staat dat de beleidslijn 'Water en bodem sturend' wordt gevolgd en de effecten op de onderliggende aspecten worden onderzocht. Neem in het MER een (globale) analyse op van het bodem-, grondwater- en oppervlaktewatersysteem in het studiegebied (zie paragraaf 4.7 van dit advies). Geef aan welke randvoorwaarden en uitgangspunten voor het voornemen en de alternatieven hieruit volgen, conform de uitgangspunten van de beleidslijn Water en bodem sturend. Beschrijf hoe rekening is gehouden met deze randvoorwaarden en uitgangspunten voor de keuze van de tracéalternatieven en de zoeklocaties voor de stations.

3.2 Voorkeursalternatief

Breng in beeld hoe het alternatief dat de voorkeur heeft (het zogeheten 'voorkeursalternatief' of VKA) tot stand is gekomen. Geef daarbij aan welke rol het milieubelang daarbij heeft gespeeld. De Commissie wijst erop dat het VKA uitvoerbaar moet zijn. Ga daarom in op de haalbaarheid, rekening houdend met mitigerende en compenserende maatregelen indien toegestaan.

4 Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

4.1 Referentiesituatie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied. Beschrijf ook de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige milieutoestand zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Ga bij beschrijving van deze ontwikkeling uit van te verwachten veranderingen in de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover al is besloten.

Gezien de doorlooptijd van het project, vindt de Commissie het belangrijk om daarnaast ook een doorkijk te geven van plannen in een vergevorderd stadium waarover nog niet besloten is. Dit kan bijvoorbeeld met een gevoeligheidsanalyse en kan beperkt blijven tot plannen met een grote ruimteclaim die de uitvoerbaarheid van een specifiek tracé in belangrijke mate kan beïnvloeden. Te denken valt aan laagvliegroutes en overige ruimteclaims vanuit Ruimte voor Defensie en gemeentelijke woningbouwplannen.

4.2 Effectbepaling

Voor een goede (bestuurlijke) afweging is inzicht nodig in de effecten op de leefomgeving en het milieu van de alternatieven. Ook is het van belang om de mate waarin de doelen worden gehaald (het zogeheten 'doelbereik') apart in beeld te brengen. Het beoordelingskader legt vast welke milieuaspecten in het MER worden opgenomen en welke criteria en indicatoren toegepast worden. Het is daarmee een belangrijk hulpmiddel om tot weloverwogen en navolgbare keuzes te komen. Beschrijf in het MER voor elk van de milieuaspecten de toe te passen criteria en indicatoren. Gebruik hiervoor eenduidige en (zo veel als mogelijk) kwantificeerbare toetsingscriteria op een vergelijkbaar detailniveau. Ga daarnaast in op de aanleg, het gebruik en eventuele fasering van het voorgenomen plan en de (tijdelijke) effecten die daaraan verbonden zijn. Gebruik hiervoor aparte beoordelingstabellen die voldoende onderscheidend zijn (bijvoorbeeld een zeven puntsschaal).

Uitgangspunten

Onderbouw de gehanteerde uitgangspunten voor het bepalen van de milieugevolgen van het voorgenomen plan. Geef aan welke onzekerheden hierin zitten. Maak daarbij onderscheid tussen onzekerheden in de kwaliteit van de gegevens⁹ enerzijds en in de gebruikte rekenregels en rekenmodellen¹⁰ anderzijds. Geef aan – als dit relevant en mogelijk is – in hoeverre dit tot een bandbreedte voor de genoemde gevolgen leidt en vervolgens wat dit betekent voor de vergelijking van de alternatieven en varianten.

Beoordeling

Onderbouw in het MER per milieuthema wat de criteria zijn om de beoordelingen toe te kennen. Maak zoveel mogelijk gebruik van kwantitatieve criteria. Geef in de toetsingstabel de negatieve en positieve effecten apart weer. Zo wordt voorkomen dat negatieve en positieve effecten onterecht tegen elkaar wegvallen. Gebruik voor het scoren van de alternatieven een beoordelingsschaal waarin verschillen in effecten tot uitdrukking komen, los van de uitvoerbaarheid ervan onder de Omgevingswet.

4.3 Natuur

Een bovengrondse hoogspanningsverbinding kan negatieve gevolgen hebben voor beschermde soorten (vooral vogels). Gevolgen zullen vooral plaatsvinden door aanvaringen (zogeheten 'draadslachtoffers'), barrièrewerking, elektrocutie, oppervlakteverlies en/of kwaliteitsverlies van leefgebied door visuele verstoring. Ook verstoring door elektromagnetische velden en geluid kan op voorhand niet worden uitgesloten. Daarnaast kan door de aanleg sprake zijn van (tijdelijke) effecten door stikstofdepositie en grondwaterpeilverlaging.

Beschrijf de te verwachten ingreep-effectrelaties. Geef aan voor welke soortgroepen en habitattypen deze relaties relevant zijn. Als gewerkt wordt met maatgevende verstoring¹¹ dan moet dit worden onderbouwd. Specificeer de beschrijving per soortgroep én per functie

---

⁹ Te denken valt aan bron, ouderdom en betrouwbaarheid van de gegevens.

¹⁰ Te denken valt aan de afleiding en bandbreedte van kritische parameterwaarden en modelkalibratie.

¹¹ Maatgevende verstoring is het meest dominante type verstoring. Als geluidsverstoring valt weg tegen (verder reikende) visuele verstoring, dan is dit laatste effect maatgevend.

(broeden, foerageren, slapen, seizoenstrek). Betrek daarbij ook de gepubliceerde landelijke windenergie-gevoeligheidskaarten voor vogels.¹²

Gebiedsbescherming: Natura 2000-gebieden

In en nabij het plangebied liggen meerdere Natura 2000-gebieden.¹³ De Commissie heeft de volgende opmerkingen over het in beeld brengen van de effecten op deze gebieden:

- Geef de Natura 2000-gebieden in het invloedgebied aan op kaart en baken aan de hand van de effecttypen (draadslachtoffers, barrièrewerking en aantasting leefgebied) de gebieden af die beïnvloed kunnen worden.¹⁴ Beschouw in ieder geval de onder de Vogelrichtlijn aangewezen Natura 2000-gebieden binnen een straal 25 km rond het tracégebied.
- Geef per relevante vogelsoort¹⁵ de ordegrootte van het verwachte aantal draadslachtoffers per jaar en toets dit aan het 1%-mortaliteitscriterium. Bij een additionele sterfte van 1% of meer ten opzichte van de natuurlijke sterfte van de actuele populatie in het gebied kan een significant effect niet worden uitgesloten. Onderbouw of dit effect alsnog kan worden uitgesloten, rekening houdend met de veerkracht van de populatie (waaronder de staat van instandhouding).
- Beschouw per relevante vogelsoort de gevolgen van barrièrewerking en/of aantasting leefgebied. Houd er rekening mee dat extra vliegbewegingen leiden tot hogere energetische kosten voor soorten, en daarmee tot additionele sterfte. Als wordt gesteld dat er uitwijkmogelijkheden voor soorten zijn, dan moet dit steeds worden onderbouwd.
- Breng voor de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden met behulp van de meest actuele versie van AERIUS de additionele stikstofdepositie als gevolg van de aanlegwerkzaamheden in beeld. Doe dit voor alle Natura 2000-gebieden binnen een straal van 25 km van de locaties waar stikstofverbindingen geëmitteerd worden. Geef ten aanzien van stikstofdepositie een doorkijk van de uitvoerbaarheid van het voorkeursalternatief (of een representatief worst case-alternatief). Beschrijf de bronmaatregelen om de stikstofuitstoot zoveel mogelijk te beperken, en geef aan hoe hier in de AERIUS-berekeningen mee is omgegaan. Deze studie kan in dit specifieke gebied beperkt blijven tot het tracé voor het voorkeursalternatief.

De Commissie verwacht dat voor het besluit een Passende beoordeling moet worden opgesteld. Daarom moet het plan-MER voor de Voorkeursbeslissing alle informatie uit een Passende beoordeling bevatten. De Commissie adviseert om een Passende beoordeling op een bij de Voorkeursbeslissing aansluitend detailniveau op te stellen. Betrek daarbij ook de mitigerende maatregelen.

Het MER en/of de Passende beoordeling kunnen uitwijzen dat aantasting van de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden niet met zekerheid uit te sluiten is. Als dat het geval

---

¹² Het werken met (ruimtelijke) modelstudies op basis van verspreidingsinformatie (zoals ligging kolonies, weidevogelconcentraties en vogelslaapplaatsen) biedt de mogelijkheden om per soort de afstand van tracévarianten tot kwetsbare locaties navolgbaar én reproduceerbaar te bepalen en effecten van tracéoptimalisaties te bepalen door het model opnieuw te draaien. In de zienswijzen wordt ook gevraagd om het betrekken van deze informatie in het onderzoek.

¹³ Het gaat hier in ieder geval om de volgende Natura 2000-gebieden: Polder Westzaan, Polder Zeevang, Eilandspolder, Noordhollands Duinreservaat, Markermeer & IJmeer, IJsselmeer, Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder én IJperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske.

¹⁴ Dit speelt in ieder geval voor onder de Vogelrichtlijn aangewezen Natura 2000-gebieden (Vogelrichtlijngebieden).

¹⁵ Dit geldt voor alle relevante soorten en niet alleen voor soorten met gebiedsdoelen.

is dan kan het project alleen doorgang vinden als de ADC-toets¹⁶ succesvol en in de juiste volgorde wordt doorlopen. Als de ADC-toets aan de orde is, adviseert de Commissie om in het MER alvast een verkenning op te nemen van de haalbaarheid van het doorlopen van de ADC-toets voor het voorkeursalternatief (na optimalisatie). Leg daarbij de nadruk op de eerste stap om te verzekeren dat er geen alternatieve oplossingen zijn met minder gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen. Denk hierbij bijvoorbeeld naast reguliere mitigerende maatregelen zoals 'varkenskrullen'¹⁷ ook aan ondergrondse oplossingen op de meest gevoelige locatie(s).

Gebiedsbescherming Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Geef een kaart van de NNN-gebieden die door de alternatieven beïnvloed kunnen worden, rekening houdend met externe werking¹⁸ (geluid, tijdelijke verdroging). Beschrijf per gebied de gevolgen voor de wezenlijke kenmerken en waarden (beheertypen) en mogelijkheden om die gevolgen te voorkomen of te beperken. Activiteiten die nadelige gevolgen kunnen hebben voor de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN kunnen alleen worden toegelaten als de gevolgen tijdig worden gecompenseerd, zodanig dat de kwaliteit, oppervlakte en samenhang van het natuurnetwerk behouden blijven. Neem dan in het MER een NNN-beoordeling op waarin de stappen worden beschreven die zijn beschreven in de omgevingsverordening.

(Voormalig) weidevogelleefgebied

Beschrijf de gevolgen voor de kernkwaliteiten van het (voormalige) weidevogelleefgebied, nu ondergebracht in het Bijzonder Provinciaal Landschap (zie ook paragraaf 4.5 van dit advies).¹⁹ Benoem de mogelijkheden om aantasting van de kernkwaliteiten te voorkomen of beperken.

Gevolgen voor (beschermde) soorten

Beschrijf de ingreep-effectrelaties die de beschermde soorten (ook in cumulatie, bijvoorbeeld met windparken) kunnen beïnvloeden en specificeer deze per soortgroep (zoogdieren, vogels, vaatplanten). Ga in op de verbodsbepalingen die overtreden worden en noem de soorten waarvan (zonder nadere maatregelen) verslechtering van de staat van instandhouding niet kan worden uitgesloten. Toets het aantal draadslachtoffers bij vogels aan de 1%-mortaliteitsnorm ten opzichte van de landelijke populatie. Ga daarbij ook in op cumulatie van effecten.

Een verslechtering van de staat van instandhouding van soorten van de Vogelrichtlijn (alle inheemse vogelsoorten) en soorten van de Habitatrictlijn (waaronder alle vleermuissoorten) is in principe niet toegestaan. Beschrijf daarom indien nodig alternatieven of maatregelen die verslechtering van de staat van instandhouding met voldoende zekerheid kunnen voorkomen.

---

¹⁶ De ADC-toets bestaat op grond van artikel 10.24, tweede lid, Besluit kwaliteit leefomgeving (Omgevingswet) uit de volgende vragen: A: zijn er geen alternatieve oplossingen? D: dient de activiteit een dwingende reden van groot openbaar belang? C: worden de nodige compenserende maatregelen getroffen om de algehele samenhang van Natura 2000 te bewaren?

¹⁷ Varkenskrullen zijn kunststof of metalen krullen in de bliksemendraad om de verbinding beter zichtbaar te maken voor vogels. Voor meer informatie, zie de [brochure vogels en hoogspanningsverbindingen](#) van TenneT.

¹⁸ De Omgevingsverordening van Noord-Holland hanteert voor het NNN geen externe werking. Indien externe werking nadelige ecologische gevolgen voor NNN kunnen hebben, dan moeten deze gevolgen wel kwalitatief in het MER worden beschreven en beoordeeld.

¹⁹ Zie artikel 6.59 en bijlage 7 van de [Omgevingsverordening NH2022](#). Deze verordening is te vinden op de website van provincie Noord-Holland.

Beschrijf ook hoe bij de totstandkoming van het voorkeursalternatief wordt omgegaan met de huidige staat van instandhouding van de potentiële risicosoorten.

Ga in op de gevolgen voor vogelsoorten met jaarrond beschermde nest- en rustplaatsen en breng indien nodig mitigerende maatregelen in beeld om aantasting te mitigeren of (eventueel) te compenseren.²⁰

Beschrijf en onderbouw in hoeverre verwacht mag worden dat een vergunning voor flora- en fauna-activiteiten onder de Omgevingswet verleenbaar is.²¹

Ga bij de soortgroepen waar dit een meerwaarde heeft²² kort in op de gevolgen voor rodelijstsoorten²³ waarbij een kwalitatief beeld volstaat. Ga daarbij in op het aantal beïnvloede soort(groep)en per alternatief, de belangrijkste knelpunten en mogelijke mitigerende maatregelen.

4.4 Cultureel erfgoed

Werelderfgoed

In het zoekgebied liggen twee Werelderfgoederen, namelijk de Stelling van Amsterdam (onderdeel van de Hollandse Waterlinies) en Droogmakerij de Beemster. Het open landschap is voor beide Werelderfgoederen onderdeel van de zogeheten 'Outstanding Universal Value' (OUV)²⁴, oftewel de kernkwaliteiten.²⁵ In de NRD staat dat de effecten op de kernkwaliteiten worden onderzocht in een zogeheten 'Heritage Impact Assessment' (HIA).

Vanwege de landschappelijke waarden, benadrukt de Commissie het belang van visualisaties in de nog uit te voeren HIA. Zij adviseert om de HIA als bijlage in het MER op te nemen. Neem in ieder geval de conclusies uit de HIA in het hoofddocument van het MER op. Geef aan in hoeverre (mogelijke) negatieve effecten op de kernkwaliteiten van Werelderfgoed de uitvoerbaarheid van de netuitbreiding beïnvloeden. Beschrijf indien nodig alternatieven of

-
- ²⁰ De geactualiseerde landelijke lijst met jaarrond beschermde nest- en rustplaatsen wordt in het najaar van 2024 door RVO gepubliceerd en treedt waarschijnlijk op 1 april 2025 in werking.
- ²¹ Of beschrijf en onderbouw dat voldaan kan worden aan de vereisten van een Gedragscode als daarmee wordt gewerkt. Voor meer informatie, zie het [overzicht gedragscodes](#) op de website van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.
- ²² Alle inheemse vogelsoorten en alle vleermuizen zijn beschermd en eventuele gevolgen voor de staat van instandhouding moeten al beoordeeld worden (vooral de soorten die al in een ongunstige staat verkeren). Het beschrijven van de eventuele gevolgen van vogel- en vleermuissoorten die ook rodelijstsoort zijn heeft daarmee geen meerwaarde.
- ²³ Rode lijstsoorten zijn planten en dieren in Nederland die (ernstig) bedreigd, kwetsbaar en gevoelig zijn. Voor meer informatie, zie het [Informatiepunt Leefomgeving](#).
- ²⁴ De OUV van deze twee Werelderfgoederen is geoperationaliseerd naar kernkwaliteiten in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl), zie [Bijlage XVII van het Bkl](#).
- ²⁵ Het systeem van de Hollandse Waterlinies bestaat uit drie hoofdkenmerken: het strategisch landschap met een reliëf dat het geschikt maakt voor inundatie, het systeem van waterstaatkundige werken dat voor inundatie kan worden ingezet en de strategisch gepositioneerde militaire versterkingen. Deze hoofdkenmerken komen onder andere tot uiting in de openheid van het landschap met schootsvelden en onbebouwde verboden kringen en zichtlijnen tussen de militaire versterkingen. Voor een volledig overzicht van de kernkwaliteiten van de Hollandse Waterlinies, zie de [Statement of Outstanding Universal Value Hollandse Waterlinies](#). Het cultuurlandschap van Droogmakerij de Beemster bestaat onder andere uit het rasterpatroon en de rationele indeling. Dit komt terug in het patroon van wegen omzoomd met bomen, de waterlopen en ringvaart met ringdijk, de afmetingen van de percelen, de schaal van gebouwen en de historische structuur van de nederzettingen. Ook voor de Beemster is de grote openheid één van de kernkwaliteiten. Voor een volledig overzicht van de kernkwaliteiten van Droogmakerij de Beemster, zie het [Managementplan Droogmakerij de Beemster](#).

mitigerende maatregelen waarmee negatieve effecten op de kernkwaliteiten worden voorkomen zodat kan worden voldaan aan de geldende zorgplicht. Beschrijf ook hoe bij de totstandkoming van het voorkeursalternatief hiermee wordt omgegaan.

Cultureel erfgoed

In het Noord-Hollandse landschap is de stolpboerderij het meest kenmerkende gebouwtype en een belangrijke identiteitsdrager. De stolpstructuren zijn samenhangende reeksen van stolpen, hebben samenhang met het landschap en zijn beeldbepalend zijn voor het landschap. Kenmerkend voor de Noord-Hollandse landschappen zijn de (lange) linten en lintdorpen, beplanting langs de linten en veel sloten. De linten zijn stap voor stap ontwikkeld: vaak is per perceel bebouwing en beplanting toegevoegd. Breng de effecten op deze erfgoedwaarden in beeld. Ga ook in op effecten op de aanwezige historische verkavelings- en dijkpatronen, historische droogmakerijen/polders en aardkundige waarden.²⁶ Toets aan de beleidskaders, zoals de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie.²⁷ Houd daarbij rekening met de context waarin deze waarden zich bevinden. Maak gebruik van visualisaties.

Archeologie

In het plangebied zijn meerdere locaties met een (zeer) hoge archeologische (verwachtings)waarde. Geef deze gebieden aan op kaart en onderbouw hoe de kaart tot stand is gekomen. Beschrijf de effecten op de (verwachtings)waarden. Geef aan hoe wordt omgegaan met mogelijke effecten op de (verwachtings)waarden.

4.5 Landschap

De te onderzoeken tracéalternatieven doorkruisen meerdere landschappen die worden gerekend tot Bijzonder Provinciaal Landschap²⁸ en Nationaal Landschap Laag Holland. Ook bevinden meerdere zoeklocaties van hoogspanningsstations zich in deze landschappen. Geef op kaart de ligging aan van beschermde en bijzondere landschappen. Beschrijf hoe deze landschappen worden geraakt door het voorgenomen plan. Toets daarbij aan de omgevingsverordeningen en andere beleidskaders, zoals de 'Leidraad Landschap en Cultuurhistorie'. Beschrijf de mogelijke effecten van de hoogspanningsverbinding en stations op de beleving van het landschap.²⁹

In de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) zijn drie afwegingsprincipes voor landschap opgenomen die de Commissie belangrijk vindt voor deze nieuwe hoogspanningsverbinding, namelijk:

- bouw en ontwikkel voort op de kernkwaliteiten in een gebied;
  - schuif niet af op anderen of op de toekomst;
  - combineer functies: niet alles kan naast elkaar gerealiseerd worden.
- Leg uit hoe deze uitgangspunten in het keuzeprocess om te komen tot een

---

²⁶ In de zienswijzen werd veelvuldig gevraagd om de rekening te houden met de aanwezige erfgoedwaarden in het gebied. Specifiek werden genoemd de droogmakerijen Baarsdorpermeer, Schermer en Wijdewormer en Groetpolder-De Gouw. Ook werd de Mijzerpolder als aardkundig monument genoemd.

²⁷ Zie [Landschap en cultuurhistorie - Provincie Noord-Holland](#).

²⁸ Zie de [website van Provincie Noord-Holland](#).

²⁹ Dit komt ook naar voren in de zienswijzen, waarin veelvuldig is gevraagd om effecten op het landschap te voorkomen.

voorkeursalternatief worden toegepast. Als aantasting van de kernkwaliteiten niet voorkomen kan worden, geef dan aan of/in hoeverre mitigatiemaatregelen mogelijk zijn.

Maak visualisaties voor zowel het zomer- als winterseizoen én vanaf relevante gezichtspunten voor bewoners en andere gebruikers van het gebied (recreanten, verkeersdeelnemers). Geef aan waarom is gekozen voor een bepaald type masten. Als er windturbines vlakbij staan, geef dan aan hoe de hoogspanningsmasten zich (landschappelijk) verhouden tot de windturbines.

4.6 Gezondheid

De NRD geeft een goed overzicht van de gezondheidsaspecten die in de aanleg- en gebruiksfase van de nieuwe verbinding relevant zijn: magneetvelden, geluid en luchtkwaliteit.

Magneetvelden

Voor magneetvelden wordt het aantal gevoelige bestemmingen³⁰ binnen de magneetveldzone bepaald. De NRD verwijst hierbij naar het geldende beleidsadvies.³¹ Bepaal de magneetveldcontouren voor bovengrondse én ondergrondse hoogspanningslijnen. De Commissie wijst erop dat voor het voorkeursalternatief (VKA) óók de magneetveldzone in beeld moet komen voor hoogspanningsstations, opstijgpunten en kabels.³²

Recent is het herijkte voorzorgsbeleid³³ in werking getreden. Dit is beleid om langdurige blootstelling aan magneetvelden te voorkomen door:

- bij vaststelling van de tracés van bovengrondse hoogspanningsleidingen gevoelige bestemmingen zoveel als redelijkerwijs mogelijk te vermijden. Het gaat hierbij om te vermijden dat er gevoelige bestemmingen komen te liggen binnen de jaargemiddelde magneetveldzone van 0,4 μT ;
- bronmaatregelen te treffen aan de netcomponent, waardoor de sterkte van het magneetveld beperkt wordt. Het gaat hierbij om bronmaatregelen voor bovengrondse hoogspanningslijnen, opstijgpunten, ondergrondse kabels, hoogspanningsstations en elektriciteitshuisjes.

Geef aan of en welke bronmaatregelen worden getroffen voor alle bovengenoemde netcomponenten. Beschrijf wat de wetenschappelijke literatuur zegt over mogelijke effecten van elektromagnetische velden van de nieuwe verbinding op verschillende vormen van kanker bij kinderen en volwassenen, neurodegeneratieve ziekten en de werking hiervan op pacemakers en implantaten.

Breng per tracéalternatief, inclusief het voorkeursalternatief, de magneetveldcontouren van de bovengrondse én ondergrondse hoogspanningsleidingen en het aantal gevoelige bestemmingen binnen de jaargemiddelde 0,4 μT contour in beeld. Doe dit ook voor de

---

³⁰ Gevoelige bestemmingen zijn bestemmingen waar mensen langdurig kunnen verblijven, zoals woningen, scholen, kinderdagverblijven, verpleeghuizen en instellingen voor mensen met een beperking. Langdurig verblijf betekent hierbij een dagelijks verblijf gedurende minimaal een jaar met een verblijftijd van minimaal 14–18 uur per dag. In de zienswijzen werd ook gewezen op de aanwezigheid van enkele van deze bestemmingen in de corridors van de tracéalternatieven.

³¹ Zie de [website van het RIVM](#).

³² Zie ook de factsheet [Hoogspanningsnet en magneetveld](#) op de website van de Commissie.

³³ Zie het [herijkte voorzorgsbeleid](#) op de website van het RIVM.

specifieke bronmaatregelen per netcomponent. Geef daarbij een onderbouwing van de keuze voor een bepaald type mast in relatie tot de magneetveldzone. Dat maakt het mogelijk om per tracéalternatief het effect op de gezondheid te beschrijven. Ga ook in op cumulatieve effecten van een mogelijke dubbele mastenrij.

Onderbouw voor gezondheid hoe de score hiervoor gekwantificeerd wordt. Het gaat dan om de onderbouwing van de grenzen van de beoordelingscriteria voor het aantal woningen en andere gevoelige objecten binnen de magneetveldzone.

De NRD bevat een bijlage met een uitvoerig participatieplan. Hierin staat een duidelijk overzicht van de manier waarop de verschillende doelgroepen zijn geïnformeerd over het project. De Commissie benadrukt het belang van de communicatie van (gezondheids)risico's naar omwonenden en transparantie over waar het herijkte beleid afwijkt van het advies van de Gezondheidsraad voor wat betreft zonering rond andere bronnen dan de bovengrondse hoogspanningsleidingen.

Geluid en luchtkwaliteit

Voor geluid en luchtkwaliteit wordt onderzocht wat de verandering qua blootstelling is bij gevoelige bestemmingen voor zowel de aanleg als de gebruiksfase, aldus de NRD. Voor luchtkwaliteit en geluid van hoogspanningslijnen (fluiten³⁴ en coronageluid³⁵) kan dat kwalitatief en globaal. Volg daarbij de werkwijze zoals de NRD aangeeft voor de effectbeschrijving in het plan-MER in het algemeen. Geef wel aan hoe de verandering in de blootstelling wordt bepaald en welke effectmaten voor lucht en geluid daarbij worden gehanteerd. Voor (laagfrequent) geluid van hoogspanningsstations moet dat kwantitatief op basis van richtafstanden en (eventueel) berekende geluidniveaus. Laat zien wat de bijdrage is van het geluid afkomstig van hoogspanningsstations ten opzichte van andere bronnen. Geef dit duidelijk op een kaart aan.

4.7 Water en bodem

In de NRD staat dat het MER rekening zal houden met het streven om water en bodem sturend te laten zijn. In het beoordelingskader is dit verder uitgewerkt door onderzoek naar de effecten op de bodemkwaliteit, draagkracht (van de bodem), grondwater en oppervlaktewater.

Beschrijf in het MER:

- de bestaande kwaliteit van de te vergraven bovengrond (indien relevant), eventuele aanwezige (lokale) bodemverontreiniging, en de effecten hiervan;
- eventuele veranderingen in grondwaterstanden en -stromingen (kwel) en wat de consequenties van deze effecten zijn.

Breng de waterkwaliteit van Kaderrichtlijn Water (KRW)-lichamen in beeld. Geef aan of de waterkwaliteit van KRW-waterlichamen niet verslechtert ten opzichte van de huidige situatie,

---

³⁴ Fluiten, of windfluiten, is een vorm van hoogfrequent geluid die voor kan komen bij hoge windsnelheden. Voor meer informatie, zie de [website van Informatiepunt Leefomgeving](#).

³⁵ Coronageluid is een knisperend geluid dat vooral optreedt bij erg vochtig weer, zoals bij mist. Dit geluid ontstaat door oneffenheden op de geleider. Voor meer informatie, zie de [website van Informatiepunt Leefomgeving](#).

ook niet tijdelijk. Toon daarbij aan dat het behalen van de KRW-doelen in 2027 niet in gevaar worden gebracht, ook niet in cumulatie met de autonome ontwikkelingen (andere vastgestelde projecten of plannen). Doe dit voor zowel grond- als oppervlaktewater. Ga op een zelfde manier in op de doelen voor overige wateren.

Breng in beeld hoe de verschillende alternatieven omgaan met het bodem- en watersysteem. Geef aan welke beperkingen het water- en bodemsysteem oplegt aan het voornemen (inclusief aanlegfase) en welke kansen er zijn om het systeem te verbeteren of (klimaat)robuuster te maken. Toets de alternatieven aan de relevante doelen en normen voor waterveiligheid, wateroverlast, droogte en waterkwaliteit. Besteed hierbij aandacht aan de korte en de lange termijn en geef de onzekerheden aan.

4.8 Onzekerheden, monitoring en mitigerende maatregelen

Laat zien voor welke milieuaspecten er onvoldoende informatie is door gebrek aan gegevens. Spits dit toe op milieuaspecten die in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen, zodat het mogelijk is de consequenties van deze leemten in kennis te beoordelen. Geef ook aan of dat wat ontbreekt op korte termijn kan worden ingevuld. De Commissie denkt hierbij aan sterftcijfers onder vogels, hinderbeleving en mitigerende maatregelen. Zij adviseert om een aanzet van een monitoringsprogramma op te nemen in het MER.

4.9 Integrale effectanalyse

In de NRD staat dat er een integrale effectanalyse (IEA) wordt uitgevoerd. De IEA brengt de kosten, (technische) maakbaarheid, omgevingsaspecten en toekomstvastheid van de alternatieven in beeld. Het plan-MER voegt daar het milieubelang aan toe. De Commissie onderschrijft het belang van de uitvoering van de IEA. Een IEA helpt om het besluitvormingsproces richting het VKA navolgbaar in beeld te brengen. De Commissie adviseert om toe te lichten hoe in de IEA de milieueffecten gewogen worden, ook ten opzichte van de andere aspecten. Zorg ervoor dat de gemaakte afweging navolgbaar is.

5 Samenvatting

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers. Dit onderdeel verdient daarom bijzondere aandacht. De samenvatting moet een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER en moet als zelfstandig document leesbaar zijn. Daarbij moeten de belangrijkste zaken worden weergegeven, zoals:

- de voorgenomen activiteit en de alternatieven daarvoor;
- de belangrijkste effecten voor het milieu tijdens de aanlegfase en de gebruiksfase van de onderzochte alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het voorkeursalternatief.

De Commissie adviseert om naast een technische samenvatting óók een algemene, beknopte samenvatting te maken. Dit gezien het grote aantal tracés met afzonderlijke verbindingen én de vele locaties voor de hoogspanningsstations. Neem in de samenvatting duidelijke visualisaties, kaarten en tabellen op. Maak ook gebruik van verwijzingen met hyperlinks.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Advies van de Commissie over het op te stellen MER

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep geeft aan welke onderwerpen naar zijn mening moeten worden behandeld in het MER en met welke diepgang. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

ir. Zita van Aggelen
dr. Pieter Boot
dr. Patrick Patiwael (secretaris)
Loes van der Vegt
ing. Rob Vogel
ir. Harry Webers (voorzitter)
drs. Rik van de Weerd

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport wordt opgesteld

Projectbesluit.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor projecten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een milieueffectrapport (MER) vereist zijn. Uit [Bijlage V van het Omgevingsbesluit](#) onder de Omgevingswet volgt om welke projecten het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om het project J8 "aanleg, wijziging of uitbreiding van een bovengrondse hoogspanningsleiding van een spanning van 220 kV of meer; en een lengte van meer dan 15 km". Een MER is ook nodig omdat effecten op Natura 2000-gebieden optreden die in een Passende beoordeling moeten worden beschreven. Daarom wordt een plan-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluit

Minister van Klimaat en Groene Groei (in afstemming met de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening).

Initiatiefnemer besluit

TenneT.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

De Commissie heeft alle zienswijzen en adviezen gelezen die het bevoegd gezag heeft toegevoerd. Ze heeft ze in haar advies verwerkt, voor zover relevant voor het MER.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft gebruikt?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3696](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage

A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e info@commissiemer.nl
w commissiemer.nl

